

Nomader med hardføre husdyr

- på terskelen til et jordbrukssamfunn for 5000 år siden

Denne øksa, som ble funnet på Varlo i 1910, er datert til omkring 4000 f.Kr. og regnes for det eldste sporet etter jordbruk på Eiker.

Slike steiner av kvartsitt ble brukt for å slippe de flintøkse, som var meget viktige og verdifulle redskaper i yngre steinalder. En slik slipestein er funnet ved Fossesholm.

Steinalderens kuer gikk antagelig ute på beite året rundt. Klimaet var varmere og husdyra langt mer hardføre enn i dag. De var også langt mindre produktive.

I eldre steinalder hadde folk på Eiker sannsynligvis bar en eneste form for husdyr, nemlig jakt-hunder. Den er en viktig del av husholdningen i de fleste jeger-og sankersamfunn.

En helt ny måte å leve på spredte seg imidlertid sakte men sikkert fra Midt-Østen nord og vestover gjennom Europa, og omkring 4000 f.Kr. finner vi også spor av dette i Norge. Menneskene nøyde seg ikke lenger med å jakte på dyr, men temmet dem og holdt dem som husdyr.

Perioden mellom 4000 og 3000 f.Kr. ser ut til å ha vært en ganske spesiell periode både i Eiker og andre bygder i denne delen av landet. Også fra denne perioden er det mye som ikke er bevart og mye som ikke er blitt funnet, men det er likevel nok til at en kan se forskjeller når en sammenlikner med den aller eldste steinalderen. Blant annet viser funn av økser og slipesteiner at folk har begynt å hogge ned skogen - ganske sikkert for å gi plass til beitemark for husdyra.

De første husdyrene som ble temmet er i store trekk de samme som dem vi har i dag - storfe, sauer, geiter og svin. Men steinalderens husdyr var etterkommere av ville dyr, som på mange måter var helt annerledes enn dagens slektninger. De var mindre produktive, men langt mer hardføre. Samtidig var fortsatt klimaet mildere enn i dag, med så å si snøfrie vintere. Det er derfor sannsynlig at husdyra gikk ute året rundt, uten at det var nødvendig å bygge noe fjøs.

Det betyr at menneskene i denne perioden neppe har vært særlig mer bofaste enn i jegersteinalderen - kanskje tvert imot. Antagelig har en stadig vært på flyttefot for å finne beite til husdyra. Om sommeren har en kanskje holdt til på boplasser i nærheten av fjorden, mens en har utnyttet beitet innoiver i skogen om vinteren - akkurat som ved seterdriften i nyere tid. Men dette vet vi dessverre ingenting om, fordi det ikke er funnet boplasser fra denne perioden.

For 5-6000 år siden har altså folk på Eiker antagelig levd en nomadetilværelse, der de flyttet rundt med husdyra for å utnytte beitet best mulig. Samtidig har de nok fortsatt drevet med både jakt, sanking, fiske og fangst. Det var ei overgangstid mellom jegasamfunn og bondesamfunn.